

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційне дослідження
У Ітін
ДИТЯЧІ ОБРАЗИ В ОЛІЙНОМУ ЖИВОПИСІ КИТАЮ

Спеціальність 023 – Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
Галузь знань 02 – Культура і мистецтво
представлене на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)
Науковий керівник – Ковальова Марія Миколаївна,
кандидат мистецтвознавства, доцент

Ступінь актуальності теми дослідження.

Представлене до захисту дисертаційне дослідження присвячене вивченню дитячих образів у китайському олійному живописі, що дозволяє виявити їх типологію, художні особливості та культурно-історичний контекст. Дитяча тема займає важливе місце в мистецтві Китаю, відображаючи соціальні та естетичні цінності різних епох, але залишається малодослідженою у мистецтвознавчому дискурсі. Дитячі образи займають важливе місце в мистецтві Китаю, відображаючи естетичні і соціокультурні цінності. В чисельних художніх творах вони виступають як головний елемент побутових сцен і портретно-жанрових композицій. Дитячі образи в мистецтві не лише відображають естетичні та художні тенденції, але й слугують дзеркалом змін у суспільній свідомості. Вивчення цих образів дозволяє простежити, як художники, звільнившись від ідеологічних обмежень, почали досліджувати індивідуальність, емоційність та внутрішній світ дитини, що стало відповіддю на швидкі соціальні зміни та урбанізацію. Крім того, дитячі образи в олійному живописі часто стають символом ностальгії, самотності, пошуку ідентичності та відчуження, що робить їх важливим інструментом для аналізу психологічних та культурних аспектів сучасного Китаю.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дослідження виконано відповідно до плану наукової роботи Харківської державної академії дизайну і мистецтв за темою «Сучасне українське мистецтво в контексті Схід-Захід» (затверджено Вченою Радою ХДАДМ 29 жовтня 2021 року, протокол № 15).

Достовірність та обґрунтованість наукових результатів дисертації базується на аналізі, опрацюванні, систематизації наявних наукових та літературних джерел, що дало можливість сформулювати нові наукові положення та висновки. Структура дисертації є переконливою та побудована в логічній послідовності, об'єкт, предмет, мета та завдання роботи чітко

фіксують коло досліджуваних питань. Дисертантом застосований широкий комплекс загальнонаукових та спеціальних методів дослідження.

Апробація результатів дисертації здійснювалась у вигляді доповідей на п'яти міжнародних наукових конференціях із публікацією тез. Об'єкт, предмет та обрана проблематика дослідження відповідають паспорту спеціальності 023 – образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Отже, поставлене в дисертаційній роботі наукове завдання щодо аналізу репрезентації дитячих образів в китайському олійному живописі повністю виконано.

Достовірність і новизна отриманих результатів.

Дисертаційна робота, отримані висновки, нові теоретичні положення є результатом самостійних досліджень здобувача, демонструють високий рівень обґрунтованості та об'єктивності. У роботі фахово проаналізовано джерельну базу дослідження, розглянуті праці провідних науковців з обраної проблематики. Наукова новизна дослідження полягає в тому, дисертантом вперше проведено історіографічний аналіз літератури з означеної проблематики; зібрано та проаналізовано візуальний матеріал, присвячений дитячій темі в живопису Китаю; визначені соціокультурні та філософські чинники формування дитячої тематики; виявлено коло митців, творчість яких присвячена темі дитинства; проведений стилістичний аналіз їх творів; на основі стилістичного аналізу художніх творів за заявленою проблематикою, визначені особливості репрезентації образів дітей в китайському олійному живописі. Набув подальшого розвитку аналіз витоків формування дитячих образів в мистецтві династичного Китаю; доповнені відомості про олійний живопис Китаю, його стилістичні особливості та сюжетно-тематичний репертуар.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлені у трьох статтях у наукових збірках зі спеціальності (категорія Б), п'ять публікацій мають апробаційний характер (тези доповідей на міжнародних конференціях).

Отже, викладені в дисертації наукові результати повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача та відповідають вимогам п.8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44.

Практичне значення результатів дослідження.

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані в доповненні курсів з історії світового мистецтва, курсах за вибором, факультативах, присвячених історії та теорії портретного і жанрового

живопису, а також питань, пов'язаних з розробкою дитячих образів в практичній частині дипломних робіт здобувачів вищої освіти в галузі образотворчого мистецтва, а також в курсах підвищення кваліфікації викладачів.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам.

За своїм змістом дисертаційна робота здобувача У Ітін «Дитячі образи в олійному живописі Китаю» повністю відповідає Стандарту третього рівня вищої освіти зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» та напрямам досліджень відповідної освітньо-наукової програми.

Дисертаційне дослідження У Ітін є самостійною науковою працею, яка виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності. Дана дисертація не містить елементів фабрикації, компіляції, плагіату та запозичень. Використані в роботі ідеї, результати та положення інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, переліку використаних джерел і додатків (альбому ілюстрацій, списку ілюстрацій, списку публікацій й апробацій матеріалів дисертації).

У *вступі* обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт і предмет дослідження, мету та наукові завдання, теоретичні засади дисертації та джерельну базу, окреслено методологію розвідки, з'ясовано теоретичне та практичне значення результатів, показано апробацію основних положень дисертації.

У *першому розділі* розглянуто стан вивчення дитячої тематики в мистецтвознавстві, виокремлено наукові праці, що стосуються окремих історичних періодів та творчості художників, які присвятили свою творчість темі дитинства. Визначено джерельну базу та методологічний апарат дослідження. Виявлено, що дитячі образи у живописі Китаю відображають традиційні уявлення про сім'ю, суспільний статус та моральні цінності різних епох.

Другий розділ присвячений аналізу дитячих образів у живописі династичного Китаю. Окреслено, що дитячі образи в китайському мистецтві поєднують філософські ідеали конфуціанства, даосизму та буддизму, акцентуючи роль сім'ї, виховання та духовного розвитку. Визначено ключові етапи розвитку дитячої тематики, що набула свого становлення за часів династії Сун (960–1279), коли формується розповсюджений в китайському живопису сюжет «гра дітей». Визначено, що дитячі образи наповнені символізмом і відображають релігійні, філософські та соціальні аспекти китайської культури. Виявлено, що жанрові сцени з дітьми були особливо популярними в придворному та народному мистецтві.

У *третьому розділі* аналізується розвиток теми дитинства в олійному живописі Китаю XX–XXI століть. У першій половині XX ст. дитячі образи в китайському олійному живописі поєднували традиційні іконографічні схеми гохуа з інноваціями, запозиченими через західні впливи. Митці, що навчалися за кордоном, переосмислили жанрові сцени, зокрема родинні портрети, трансформуючи їх у відображення соціокультурних змін: дитинство стало символом спадкоємності та діалогу поколінь. Цей період став мостом між традицією та модернізацією, де дитячі образи виконували роль культурного мікрокосму, який інтегрував глобальні тенденції в національний контекст.

Висновки дисертаційного дослідження логічно структуровані, послідовно представляють отримані результати та відповідають окресленим науковим завданням.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи актуальність, новизну і змістове наповнення дослідження, насиченість тексту фактологічним матеріалом, варто відзначити цілісність роботи, що не дає підстав для суттєвих зауважень. Зупинимось на окремих дискусійних моментах і рекомендаціях:

1. У першу чергу, звертає на себе увагу схильність дисертанта до фактологічних узагальнень, що іноді призводить до недостатньої глибини аналізу окремих аспектів теми. Так, у третьому розділі, присвяченому олійному живопису XX століття, помітно, що основна увага приділена періоду 1980–2020 років. Натомість інші важливі етапи, такі як початок і перша половина XX століття є менш висвітленими.
2. У роботі не приділено належної уваги напрямку «сільського реалізму», який відігравав значну роль у китайському олійному живописі та характеризується широким розповсюдженням дитячих образів, особливо етнічних меншин. Включення більш ретельного аналізу цього напрямку як феномену в китайському олійному живописі могло б збагатити дослідження та надати повнішу картину еволюції теми.
3. Також, на нашу думку, текст дисертаційного дослідження набув би більшої репрезентативної ваги, якби автор включив біографічну інформацію про ключових митців за проблемою дослідження. Це дозволило б краще зрозуміти контекст їхньої творчості та вплив на розвиток теми.
4. Варто звернути увагу на зусилля У Ітіна спрямовані на дослідження появи та розповсюдження дитячої тематики в китайському мистецтві. Ця досить широка проблематика виростає на ґрунті філософських і культурологічних праць, які майже не долучались автором до проведеного дослідження, які б дозволили розширити соціальний рельєф проблеми.

Ці зауваження не применшують загальної цінності дисертації, але можуть бути корисними для подальших досліджень у цій галузі.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів.

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктор філософії У Ітін на тему «Дитячі образи в олійному живописі Китаю» виконана на належному науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує поставлене наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 02 «Культура і мистецтво». Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 29 Постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. №261 зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ №283 від 03.04.2019 р. та №502 від 19.05.2023 р., а також п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач У Ітін заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Офіційний опонент:

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри
історії і теорії мистецтва
Львівської національної
академії мистецтв

Юлія БАБУНИЧ

« 16 » квітня 2025 р.

